

РЕШЕНИЕ

№ 37144

гр. София, 11.11.2025 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, VIII КАСАЦИОНЕН СЪСТАВ, в публично заседание на 24.10.2025 г. в следния състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: Камелия Серафимова

ЧЛЕНОВЕ: Калин Куманов

Стоян Тонев

при участието на секретаря Анжела Савова и при участието на прокурора Александър Павлов, като разгледа дело номер **7699** по описа за **2025** година докладвано от съдия Камелия Серафимова, и за да се произнесе взе предвид следното:

Настоящото касационно производство е по реда на чл.208 и сл.АПК, във връзка с чл.63 ЗАНН.

Образувано е по касационна жалба на ГДИН срещу Решение №17445/22.05.2025 година, постановено по адм.дело №8673 /2024 година по описа на АССГ, в частта в която ГДИН е осъдена да заплати на И. П. И. сумата от 2930 лева – обезщетение за претърпени неимуществени вреди за периода от 02.02.2024 година до 02.07.2024 година в Затвор- [населено място] , причинени от ухапвания от дървеници, ведно със законната лихва от датата на подаване на исковата молба до окончателното изплащане на сумата, както и решението в частта за разноските.

В касационната жалба се навеждат доводи за неправилност и необоснованост на съдебното решение, като се твърди, че ищецът не е представил документи за здравословното си състояние преди постъпването си в Затвор – [населено място], както и че е не е подавал жалби до Администрацията на Затвора по повод ухапванията от дървеници. Твърди се още ,че е налице и грешка при изчисляване на обезщетението като присъденото обезщетение за 150 дни престой умножено по 4 евро на ден възлиза на 600 евро и сумата е в размер на 1173 лева , а не присъденото обезщетение от 2930 лева. Иска се отмяна на Решението в посочените части и се претендират направените по делото разноски.

В съдебно заседание, касаторът- ГДИН редовно и своевременно призован, се представлява от юрисконсулт Д., редовно упълномощена, която поддържа жалбата на заявените основания.

Заявява претенция за присъждане на разноски.

Ответникът по касация- И. П. И. редовно и своевременно призван, се явява и оспорва жалбата като неоснователна и моли да бъде отхвърлена. Наред с това и адвокат Ю. оспорва жалбата като неоснователна и моли да бъде отхвърлена.

СГП редовно и своевременно призвана се представлява от прокурор Александър Павлов, който намира жалбата за неоснователна и моли да бъде отхвърлена.

Административен съд София-град, след като прецени събраните по делото доказателства,ведно с доводите и изразените становища на страните,прие за установено следното:

Касационната жалба е процесуално допустима,подадена в преклузивния срок по чл.63 от ЗАНН от надлежна страна и при наличие на правен интерес от обжалване. Разгледана по същество,същата се явява частично основателна. Съображенията за това са следните:

Първоинстанционният съд е анализирал приложените по делото доказателства, както гласни, така и писмени и обосновано е приел, че ищецът в периода от 02.02.2024 година до 02.07.2024 година е пребивавал в Затвор – [населено място], като първоначално е настанен в помещение в 08 група, а впоследствие преместен в 05 група, където (неустановено за какъв период от време) е имал възможност да контактува със свидетеля Е. М., а Администрацията на Затвор – [населено място] е извършвала дератизация и дезинфекция на помещенията с външна фирма. По време на престоя си в Затвор – [населено място] на ищеца са били причинени ухапвания от дървеници и въпреки извършваната ДДД-обработка, в помещенията, в които той е пребивавал все пак е имало дървеници. Правилен е изводът на АССГ, че в исковия период на ответинка по касация- ищец са причинени неимуществени вреди-: „постоянно налязване и хапане от дървеници,което не му позволявало да спи спокойно „нито една нощ в процесния период“; ухапванията му причинявали болки и страдания; от ухапванията се получавали пъпки, които болят и сърбят повече от десет дни; освен неприятните усещания ухапванията му причинявали и „страх от болестно заразяване“, като не е имал възможност да се защити „от това изтезание“; а тези обстоятелства са му създавали ежедневно дискомфорт – нарушен сън, изнервеност и раздразнителност, чувство на незащитеност и малоценности са го поставяли в нечовешки,унизителни условия“. АССГ е анализирал приложимите правни норми и е приел, че разпоредбата на чл. 3, ал. 2 ЗИНЗС приравнява на „нечовешко и унизително отношение“, по смисъла на ал. 1 и: „поставянето в неблагоприятни условия за изтърпяване на наказанието лишаване от свобода или задържането под стража, изразяващи се в липса на достатъчно жилищна площ, храна, облекло, отопление, осветление, проветряване, медицинско обслужване, условия за двигателна активност, продължителна изолация без възможност за общуване, необоснована употреба на помощни средства, както и други подобни действия, бездействия или обстоятелства,които уронват човешкото достойнство или пораждаят чувство на страх, незащитеност или малоценност“, като според У.: „креватната дървеница (на латински *Cimex lectularius*) е вид кръвосмучещо насекомо от семейство паразитни дървеници, което се среща по цял свят, включително България; то е космополитно насекомо, което паразитира, като се храни с кръвта на хора, котки, кучета и други домашни животни, но също и с кръвта на зайци, гризачи (плъхове и мишки) и различни птици;дървениците са най-активни през нощта, когато напускат местообитанията си (легла, матраци и други мебели) и смучат кръвта на гостоприемника с устния си апарат за ужилване“. Анализирайки и свидетелските показания, първоинстанционният съд е приел, че ищецът е бил обект на ухапвания от тези насекоми,които са му причинили физически дискомфорт, свързан с болезнени, неприятни усещания по тялото, които неминуемо са му причинявали и психически дискомфорт – раздразнение, лош сън, безпомощност да противодейства, огорчение и пр. Свидетелските показания в тази си част кореспондират и с

констатациите, изложени в Годишния доклад на националния превантивен механизъм (изготвен от Администрацията на Омбудсмана на РБ, в която по отношение хигиената в Затвор- [населено място] се съдържа констатация, че проблемът за наличието на хлебарки и дървеници е системен; независимо от периодичното месечно дезинфектиране, то е неефективно, на Министъра на правосъдието е препоръчано „да разшири списъка с разрешени вещи, като включи и препарати за борба с дървеници и хлебарки, тъй като този проблем съществува навсякъде в системата за изпълнение на наказанията“, а ответникът по иска не е представил доказателства за наличие на съществена, положителна промяна след горните констатации. Правилен е изводът на АССГ, че ответникът, в условията на насрещно доказване и в съответствие с чл. 284, ал. 5 ЗИНЗ не е установил и не е доказал, че: обработването на помещенията срещу вредители е било в съответствие с евентуално наличен договор, със специализирана фирма за ДДД-дейности, която е използвала препарати в концентрация, достатъчна да въздейства на вредителите; обработването (ДДД) е довело до някакви резултати, както и че е било единствената, реална възможност за ограничаване/унищожаване на популацията от дървеници.

Наред с това, АССГ е анализирал и практиката на Европейския съд по правата на човека, като в осъдителните си решения срещу България наличието на санитарен проблем в поправителните заведения (затвори и затворнически общежития), свързан с наличието на хлебарки, гризачи, бълхи, въшки, дървеници и други вредители, като е посочил, че затворническите власти трябва да се справят с този проблем, чрез осигуряване на адекватни дезинфекционни съоръжения, почистващи продукти, както и редовно обезпаразитяване и проверки на килиите, по-специално на спалното бельо, дюшеците и пространствата, използвани за съхранение на храна. В Европейските правила за затворите, макар представляващи само препоръки на Комитета на министрите, към държавите-членки на Съвета на Европа, по отношение на минималните стандарти, които следва да се прилагат в затворите, са заложени правила, които са ориентир за преценката, дали е налице нарушение на забраната за жестоко, нечовешко или унизително отношение, по смисъла на чл. 3, ал. 1 и ал. 2 ЗИНЗС. Според т.18.1 от Правилата битовите условия на затворниците и особено условията за спане следва: да са съобразени със зачитането на човешкото достойнство; да осигуряват (доколкото е възможно) лично пространство и да отговарят на хигиените и здравословни изисквания. Съгласно т.102.2 от Европейските правила за затворите лишаването от свобода, чрез настаняване в затвор представлява наказание само по себе си и следователно режимът на осъдените затворници не бива да утежнява страданието, което е резултат от самото пребиваване в затвора. Обоснован и съответен на доказателствата по делото е изводът на АССГ, че в периода от 02.02.2024 година до 02.07.2024 година като лишен от свобода в Затвор – С. ищецът – ответник по касация в настоящото производство е бил, по смисъла на чл. 3, ал. 2 вр. ал. 1 ЗИНЗС подложен на „нечовешко и унизително отношение“ и е бил обект на „друго подобно бездействие или обстоятелство, което уронва човешкото достойнство“, предвид наличието на дървеници в помещенията, в които е изтърпявал наказание „лишаване от свобода“ и са изпълнени дефинираните елементи от фактическия състав за ангажиране безвиновна отговорност на ответника за бездействие, изразило се (предвид обхвата на заявените и доказани претенции) в: неосигуряване на ефективно дезинфектиране срещу дървеници, такова, че да осигури липсата на такива вредители или значителното им намаляване; неосигуряването на нормални битови условия за изтърпяване на наказанието, съобразил е кумулативните последици на тези условия и срока на задържането, предвид разпоредбата на чл. 284, ал. 2 ЗИНЗС, отчел е, че ищецът е пребивавал в Затвор – [населено място] общо 5 месеца, т.е. – 150 календарни дни и предвид признатата за основателна и доказана част от исковата молба, и на основание чл. 52 ЗЗД, справедливият размер на обезщетението, съответстващ на претърпяното от ищца страдание е определен, като 150

календарни дни се умножат по 4 Евро на ден, при курс 1.955 лева, но неясно как е определил този размер на обезщетението от 2930 лева, като обезщетението, което се полага на ищеца изчислено по този начин възлиза на 1173 лева, а не на 2930 лева, както е посочил и изчислил първоинстанционният съд. Наред с това, въпреки, че е анализирал не само приложимите правни норми, но и практиката на ЕСПЧ, АССГ неправилно е определил този размер от 4 евро на ден, като се е позовал на Решения на ЕСПЧ без да анализира конкретната хипотеза.

Доказа се, че страданията, които е претърпял ищецът вследствие на наличието на дървеници в килиите са пряка е непосредствена последица от бездействието на Затворническата администрация, изразяваща се не предприемане на достатъчно ефикасни действия по обезпаразитяване и борбата с дървениците, които вреди следва да бъдат репарирани. Вредата не е пряка и непосредствена последица от бездействието на длъжностни лица на ответника и не се намира в причинна връзка с него. Преки са само тези вреди, които са типична, нормално настъпваща и необходима последица от вредоносния резултат, т. е. които са адекватно следствие от увреждането. Непосредствени вреди са тези, които са настъпили по време и място, следващо противоправния резултат/. Не се доказва и наличие на причинна връзка между незаконосъобразното бездействие и твърдените вреди.

При определяне размера на обезщетението съдът намира, че следва да се съобрази с новите Решения на ЕСПЧ по дела, касаещи оплаквания за лоши условия в местата за лишаване от свобода, според които обезщетение, присъдено от националния съд, което се равнява на 4 евро на ден или на 30% от присъждането на ЕСПЧ при сходни обстоятелства е адекватно и не поставя под съмнение ефективността на производството за обезщетяване на вредите от поставяне в лоши условия на задържане. Едновременно с това в повечето случаи такова обезщетение би било достатъчно, за да обезщети вредите, произтичащи от нарушение на забраната за поставяне в лоши условия на задържане по смисъла на чл. 3 от Конвенцията. С други думи, указанията на Съда в С. относно размера на обезщетението за нарушение на чл. 3 от ЕКПЧ са дадени алтернативно, а не императивно от 4 евро на ден, като съдът следва да прецени пропорционалността на обезщетението и тежестта на претърпените неимуществени вреди при избора между двете алтернативи - 4 евро на ден или на 30% от присъждането на ЕСПЧ при сходни обстоятелства при съобразяване на стандартите на ЕСПЧ по приложението на чл. 3 от Конвенцията, които налагат да бъде взето предвид кумулативното въздействие на условията, при които се изтърпява задържането или наказанието. В случая, претенцията е предявена не само поради наличие на дървеници, а и поради други лоши условия, което следва да бъде съобразено при определяне размера на обезщетението в смисъл, че пълният посочен размер на обезщетения от 4 евро на ден в най-новите Решения на ЕСПЧ е неприложим към настоящия случай. Този размер на обезщетение касае кумулативния ефект от различни аспекти на изтърпяване на наказанието, какъвто настоящият случай не е. С други думи и по аргумент от неизчерпателното изброяване на чл. 3, ал. 2 от ЗИНЗС неблагоприятни условия за изтърпяване на наказанието лишаване от свобода могат да касаят различни аспекти като липса на достатъчно жилищна площ, храна, облекло, отопление, осветление, проветряване, медицинско обслужване, условия за двигателна активност, продължителна изолация без възможност за общуване, необоснована употреба на помощни средства, както и други подобни действия, бездействия или обстоятелства, които уронват човешкото достойнство или пораждаят чувство на страх, незащитеност или малоценност. Кумулативно въздействие на множество неблагоприятни аспекти в случая не се твърди и не се установява по делото. При задължение за националния съд да съобрази кумулативния ефект от тези условия и безспорна установеност по делото на само едно от тях - недостатъчна хигиена, свързана с наличието на дървеници, съдът приема, че не следва да

присъжда препоръчания от ЕСПЧ стандарт от 4 евро на ден, а алтернативния - 30% от присъждането на ЕСПЧ при сходни обстоятелства/ защото се доказва само наличие на дървенци, но е твърдените други лоши условия. Това е така, тъй като присъденото обезщетение за претърпени неимуществени вреди от едни аспекти на изтърпяване на задържането или наказанието (единствено поради наличие на дървеници) не следва да се превръща в прекомерна санкция за затворническата администрация, която стриктно и при спазване на законовите си задължения и правомощия е осигурила на ищеца изтърпяване на наложеното му наказание при други благоприятни аспекти на тези условия, което също следва да се съобрази при преценката на кумулативното въздействие на тези условия.

Изложеното е основание за съда да определи размер на обезщетението под посочения от ЕСПЧ размер от 4 евро на ден, а именно и в алтернативния вариант от около 30% от присъждането на ЕСПЧ при сходни обстоятелства. В свои решения по дела *B. v. S.*, жалба № 25516/12, Решение по допустимост от 8 юли 2014 г. и *S. and others v. R.*, жалба № 41743/17 и 16 др., Решение по допустимост от 17 март 2020 г., ЕСПЧ приема, че обезщетение в размер на 30% от това, което той би присъдил, е адекватно за компенсиране на вредите от лоши условия за задържане в конкретния случай- в Русия. Съответно за справедлива база за размера на обезщетението се приема между 4 и 5, 3 евро на ден /така *B. vs S.*, жалба 25516/12, решение по допустимост от 08 юли 2014 г.; *D. vs H.*, жалба 5433/17, решение от 14 ноември 2017 г./, като посочената база е определена като справедлива за установено задържане в лоши условия в У., при съобразяване на жизнения стандарт за страната. В този смисъл и доколкото според статистически данни на Евростат минималните месечни възнаграждения в България се явяват по-ниски, средно с 40%, то отчитайки жизнения стандарт в България, за справедлив размер би следвало да се счита такъв между 1, 70 евро и 2, 25 евро на ден. В този смисъл е Решение № 1754 от 17.10.2022 г. по адм. д. № 350/2022 г. на Административен съд Пловдив.

Като аналог може да се използва и Решение на ЕСПЧ по жалба № 9835/11.02.2019 г. на Н. П., свързана с условията на изтърпяване на наказанието в Затвора Б. за периода от 17.11.2011 г. до 17.11.2016 г., т.е. 5 години, по която ЕСПЧ е присъдил обезщетение за имуществени вреди в размер на 10 800 евро, или 2160 евро на година, 180 евро на месец, 6 евро на ден). 30 % от 6 евро е 1.8 евро на ден или приблизително 4 лева дневно.

По данни от сайта на Български хелзински комитет с Решение от 21 юли 2020 година по делото Д. А. срещу България, Европейският съд по правата на човека (ЕСПЧ) за пръв път прави оценка на въведените през 2017 г. правни средства за защита срещу нечовешко и унижително отношение, произтичащо от най-ограничителния режим на изтърпяване на наказание в българските затвори - специалният режим, който се налага автоматично на всички осъдени на доживотен затвор по жалба на Д. А., който изтърпява наказание доживотен затвор от 2013 година. За неблагоприятните условия на изтърпяване на наказанието в периода от 2013 г. до м.април 2018 г. националният съд присъжда обезщетение за неимуществени вреди за нарушение на чл. 3 от ЕКПЧ, респ. чл. 3 от ЗИНЗС, в размер на 1000 лв. ЕСПЧ отбелязва, че размерът на присъденото обезщетение - 1000 лв. за нарушение, продължило четири години и половина, е в пъти по-нисък от този, който той е установил в практика си по сходни случаи. Във връзка с това, ЕСПЧ присъжда на жалбоподателя допълнително обезщетение в размер на 6 000 евро. Това обезщетение се равнява приблизително на 3.65 евро на ден (при период от 4 години и половина). С Решение от 4 юни 2020 г., Европейският съд по правата на човека (ЕСПЧ) постановява три осъдителни решения срещу България по делата Ч. и К., Й. и Д. и И. и други (*A. nos. 2727/19 and 6 others*), образувани по единадесет жалби на лишени от свобода, като по всички намира нарушение на член 3 от Конвенцията за престоя на жалбоподателите в пенитенциарните заведения в различни периоди между 2011 и 2018 г. Присъденото от ЕСПЧ обезщетение е общо 68 600 евро, което също представлява приблизително малко над 6000 евро на човек и

потвърждава стандартите на Съда в С..

Съгласно чл. 52 от ЗЗД съдът определя размера на обезщетение по справедливост. Съобразно задължителните указания, дадени в т.ІІ от ППВС № 4/1968 г. понятието "справедливост" по смисъла на чл. 52 ЗЗД не е абстрактно понятие. То е свързано с преценката на редица конкретни обективно съществуващи обстоятелства, които трябва да се имат предвид от съда при определяне размера на обезщетението. Справедливият размер на обезщетенията следва да почива на обективни критерии и да бъде адекватен от претърпените вреди. Обезщетението трябва е съразмерно с вредите и да отговаря, както на конкретните данни по делото, така и на обществените представи за справедливост. В съдебното производство по присъждане на обезщетение посочените неимуществени вреди следва да намерят материален израз, който законът в нормата на чл. 52 ЗЗД определя "по справедливост", макар неимуществените вреди да нямат стойностно изражение и да не подлежат на аритметично изчисляване.

Настоящият съдебен състав намира, че размерът на обезщетението следва да бъде в размер на 4 лева на ден, наполовина от посочения от ЕСПЧ размер от 4 евро на ден и би бил справедлив за претърпените от ищеца неимуществени вреди от нарушение на чл. 3, ал. 2 от ЗИНЗС, за периода от 02.02.2024 година до 02.07.2024 година, при доказан престой на ищеца в неблагоприятни условия за изтърпяване на наказанието поради наличие на дървеници общо за 150 денонощия и за този престой е дължимо обезщетение в размер на 600 лева. Въпреки, че първоинстанционният съд е посочил, че размерът на обезщетението е съобразен и с постановените през 2020 година Решения на ЕСПЧ срещу България по дела, касаещи оплаквания по чл. 3 и чл. 13 от КЗПЧОС („И. и Д.“, „И. и др.“) от лошите условия в местата за задържане, както и например с Решение № 21864/31.10.2024 г., по КАХД № 6323/2024 г. на Административен съд София – град, XXVIII касационен състав, и върху сумата на обезщетението от 2 930 лева ответникът дължи и законните лихви, считано от датата на исковата молба (02.09.2024 г.) до окончателното изплащане, като е очертал дефицит на други, освен гласните доказателства, посредством които ищецът да установи и докаже да е претърпял дефинираните от него неимуществени вреди в претендирания размер, но въпреки това е присъдил максималната стойност на обезщетението от 4 евро на ден. Решението следва да бъде отменено в частта, в която е осъден ответникът да заплати обезщетение за разликата над 600 лева до присъдения размер от 2930 лева. Решението следва да бъде отменено и в частта за разносните, като дължимото възнаграждение на адвокат И. Ю. също следва да бъде редуцирано съобразно с уважената част от иска в размер на 96 лева.

Независимо от частичната основателност на касационната жалба на касатора не следва да се присъжда юрисконсултско възнаграждение, както правилно е приел АССГ. Касационното производство също не предвижда присъждане на юрисконсултско възнаграждение.

ВОДЕН от гореизложеното и на основание чл.221,ал.2 и ал.3 АПК, Административен съд София- град

Р Е Ш И:

ОТМЕНЯ РЕШЕНИЕ №17445/22.05.2025 година, постановено по адм.дело №8673 /2024 година по описа на АССГ, в частта в която ГДИН е осъдена да заплати на И. П. И. – обезщетение за претърпени неимуществени вреди за периода от 02.02.2024 година до 02.07.2024 година в Затвор- [населено място], причинени от ухапвания от дървеници ЗА РАЗЛИКАТА НАД 600 ЛЕВА ДО ПРИСЪДЕНИЯ ОТ АССГ РАЗМЕР-2930 ЛЕВА, ведно със законната лихва от датата на подаване на исковата молба до окончателното изплащане на сумата.

ОТМЕНЯ РЕШЕНИЕ №17445/22.05.2025 година, постановено по адм.дело №8673 /2024 година по описа на АССГ, в частта в която ГДИН Е ОСЪДЕНА ДА ЗАПЛАТИ НА АДВОКАТ И. Ю. АДВОКАТСКО ВЪЗНАГРАЖДЕНИЕ ЗА РАЗЛИКАТА НАД 96 ЛЕВА ДО ПРИСЪДЕНИЯ

РАЗМЕР ОТ 240 ЛЕВА НА ОСНОВАНИЕ ЧЛ.38,АЛ.1,Т.2 ОТ ЗАКОНА ЗА АДВОКАТУРАТА .

ОСТАВЯ В СИЛА РЕШЕНИЕ №17445/22.05.2025 година, постановено по адм.дело №8673 /2024 година по описа на АССГ, в частта в която ГДИН е осъдена да заплати на И. П. И. СУМАТА ОТ 10 ЛЕВА – ВНЕСЕНА ДЪРЖАВНА ТАКСА.

Решението не подлежи на обжалване.

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

ЧЛЕНОВЕ:1.

2.